

Lech K. Paprzycki

Sprawozdanie z XI Krajowej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej zorganizowanej przez Sekcję Naukową Psychiatrii Sądowej Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego na temat...

Palestra 37/7-8(427-428), 82-84

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYMPOZJA, KONFERENCJE

Lech K. Paprzycki

■ Sprawozdanie z XI Krajowej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej zorganizowanej przez Sekcję Naukową Psychiatrii Sądowej Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego

na temat: „Ochrona praw obywatelskich osób z zaburzeniami psychicznymi” przeprowadzonej w dniach od 3 do 5 czerwca 1993 r. w Popowie koło Warszawy.

Kolejna, już jedenasta, konferencja naukowo-szkoleniowa została dobrze przygotowana i sprawnie przeprowadzona przez jakże aktywnych członków Sekcji Psychiatrii Sądowej. Uczestniczyło w niej liczne grono lekarzy psychiatrów i psychologów klinicznych i tylko cztery osoby spoza tego środowiska (prof. M. Filar z Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, sędziowie Sądu Najwyższego: A. Deptuła, St. Zabłocki i piszący te słowa, a także sędzia Sądu Wojewódzkiego w Warszawie Barbara Piwnik). Jest to niewątpliwie liczbowo niezwykle skromna reprezentacja spoza środowiska profesjonalistów, co mnie niepokoi, ale i dziwi. Od lat uczestniczę w tych konferencjach i wszystkie okazywały się interesujące, a ponadto bardzo przydatne dla prawnika nie tylko praktyka, ale i osoby zainteresowanej teorią. Z całą pewnością aktywne uczestniczenie w pracach tego rodzaju konferencji wymaga wysiłku i przygotowania w zakresie podstawowych pojęć psychiatrii i psychologii, ale to nie przekracza możliwości choć trochę już doświadczonego praktyka, nie mówiąc już o pracownikach naukowych. Doświadczenie wyniesione z tych konferencji wskazuje, że najbardziej interesujące są problemy z pogranicza psychiatrii, psychologii i prawa, stąd szczególne zainteresowanie opracowaniami psychiatrów i psychologów „czujących” problemy prawa i prawników nie stroniących od psychiatrii i psychologii.

W toku konferencji przedstawiono bardzo różne opracowania: od analiz prawniczych poczynając, przez rozważania medyczne, do krótkich komunikatów z przeprowadzonych badań. Ze względu na szczególną problematykę konferencji, nie brakowało nawet głębokiej refleksji filozoficznej nad modelem postępowania w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi.

Część merytoryczną konferencji otwierało moje opracowanie dotyczące ochrony praw człowieka w świetle projektów ustaw: o zawodzie lekarza i o ochronie zdrowia psychicznego. Szczególna uwaga została zwrócona na problematykę tej kategorii osób w orze-

cznictwie Komisji i Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu i ocenie tego, na ile propozycje projektów obu ustaw odpowiadają standardom międzynarodowym (europejskim) i zgodne są z obowiązującym systemem prawa. Ocena ogólna obu projektów – pozytywna. Fragmenty tego opracowania zostaną opublikowane w „Palestrze”.

Szczególne zainteresowanie wzbudziło wystąpienie dr. n. med. R. Rutkowskiego, który, odwołując się do praktyki innych państw, postulował zmianę modelu opieki psychiatrycznej z „opiekuńczego” na „partnerski”. Człowiek z zaburzeniami psychicznymi, poza wypadkami zupełnie wyjątkowymi, nie może być izolowany od społeczeństwa, dotychczasowego środowiska czy rodziny. Ograniczenie jego praw obywatelskich może być dyktowane tylko potrzebą (koniecznością) ochrony społeczeństwa lub jego samego przed ewentualnymi niebezpiecznymi skutkami, wynikającymi z jego stanu zdrowia psychicznego. Takim osobom bardziej niż opieka medyczna potrzebna jest życzliwość środowiska, zrozumienie najbliższych i możliwie niezmienione, poprawne stosunki rodzinne. Osoba z zaburzeniami psychicznymi, chory psychicznie, musi mieć prawo do założenia rodziny, zawarcia związku małżeńskiego, choć z drugiej strony nie można kwestionować konieczności ograniczenia, w medycznie uzasadnionych wypadkach, prawa do prokreacji. Nie stanowi to jednak istotnego problemu wobec istniejących środków antykoncepcyjnych. Ogólnie stwierdzić więc można, że osoby takie winny mieć prawa równe każdemu obywatelowi, mają prawo do „szczęścia” tak jak je rozumieją, a ograniczenia muszą stanowić wyjątek. Tej problematyce poświęcone były dwa wystąpienia dr. J. Jarosza („Ograniczenia w funkcjonowaniu i prawach pacjenta psychiatrycznego” oraz „Wpływ rodziny na poczucie wartości i godności człowieka z zaburzeniami psychicznymi”). Mówił też o tym dr J. Przybysz przedstawiając swój referat: „Rozważania nad sytuacją prawną osób chorych psychicznych”.

Wyjątkowo oryginalne było wystąpienie doc. dr. hab. J. Gromskiej z prowokacyjnym pytaniem w tytule: Kto ma większe prawo do szczęścia: outsider czy schizofrenik? Była to analiza psychiatryczno-literacka zakończona zaskakującym, w każdym razie mnie, wnioskiem, że większe prawo do szczęścia ma schizofrenik. Traktując rzecz poważnie, a tak niewątpliwie uczyniła to autorka, nie sposób nie zauważyć, że schizofrenik, choć dotknięty psychozą, może doznawać zadowolenia, a nawet szczęścia. Tymczasem outsider, postrzegany w społeczeństwie jako skrajny nieudacznik, który nie ma „szczęścia”, któremu, w każdym razie w jego przekonaniu, nigdy nic się nie udaje – nigdy nie jest szczęśliwy. Moim więc zdaniem, jeżeli można by coś zrobić dla uczynienia kogoś szczęśliwym, to równe prawo do

„szczęścia” przyznać trzeba by było obu: schizofrenikowi i outsiderowi, z wyraźniejszym wskazaniem na tego ostatniego.

Rozważaniom z pogranicza prawa i psychiatrii poświęcone były referaty prof. M. Filara i dr. n. med. R. Rutkowskiego. Pierwszy z tych autorów swe wystąpienie poświęcił „Prawno-karnym aspektom życia seksualnego osób z zaburzeniami psychicznymi (transseksualizm, stosunki seksualne z osobami w stanie nienormalnym)”. W tym opracowaniu, jak i w referacie dr. R. Rutkowskiego: „Czy ochrona wolności seksualnej z mocy art. 169 k.k. służy chorym psychicznie”, poddane zostały surowej krytyce obowiązujące unormowania wielu dziedzin prawa, w tym prawa karnego, których twórcy w ogóle nie dostrzegli potrzeb ludzi z zaburzeniami psychicznymi, traktując ich przedmiotowo i odbierając im prawo do życia seksualnego, co, poza prawem do prokreacji, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Konieczne są zmiany prawa, ale tu na postęp liczyć jest szczególnie trudno.

Na koniec ciekawostka, której przydatność w postępowaniu terapeutycznym może się okazać bardzo znaczna. Chodzi tu o przedstawioną przez dr. n. med. T. Zyssa technikę komputerową *virtual reality*. Zestaw obejmuje komputer najnowszej generacji oraz specjalne, sprzężone z komputerem okulary, słuchawki i rękawicę. Całe pole widzenia okularów wypełniają minimonitory wytwarzające złudzenie, że obserwator znajduje się wewnątrz obrazu komputerowego. Rękawica znajduje się na ręce obserwatora, a jej obraz spostrzega on na obserwowanym monitorze. Obserwator za pomocą rękawicy znajdującej się w obrazie monitora „porusza się” wewnątrz obrazu komputerowego, słyszy odgłos „swoich kroków”, może „brać do ręki” znajdujące się na monitorze przedmioty, a gdy je „potrąci” lub „upuści”, zobaczy rozbicie i usłyszy odgłos tego zdarzenia. Ci, którzy doświadczyli tej techniki twierdzą, że nie sposób nie ulec złudzeniu, a producenci tego superdrogiego urządzenia, kosztującego w tej chwili kilkadziesiąt tysięcy dolarów USA radzą, by w razie wpadnięcia w panikę chwycić się za uszy, co pozwala stwierdzić, że to, co się przeżywa, to swoiste „oszustwo”. Niebezpieczna to, ale jednocześnie fascynująca technika, nad spożytkowaniem której dla potrzeb psychiatrii i psychologii zastanawiają się specjaliści.

Celem tego sprawozdania jest zachęcenie prawników do zainteresowania się kolejną konferencją, materiałami z XI Konferencji, które zostaną opublikowane w odrębnym wydawnictwie już we wrześniu. Zachęcam również do lektury materiałów poprzednich konferencji, poświęconych m.in. problematyce detencji psychiatrycznej, stanom wyjątkowym i opiniowaniu sądowo-psychiatrycznemu.